

โรงพยาบาลมวกเหล็ก จ. สระบุรี

ระเบียบปฏิบัติงาน รหัสเอกสาร : P-ICC-001	เรื่อง : การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions			
	เริ่มใช้ : 18 เมษายน 60	พิมพ์ครั้งที่ : 2	แก้ไขครั้งที่ : 1	หน้า : 6

ระเบียบปฏิบัติ
การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions

	ผู้รับผิดชอบ	ลงชื่อ	วัน เดือน ปี
จัดทำโดย	นางสมใจ ญวงศศรี		18 เมษายน 2560
ทบทวนโดย	คณะกรรมการควบคุมและ ป้องกันการติดเชื้อ รพ.มวกเหล็ก		18 เมษายน 2560
อนุมัติโดย	นางศิริดา ภูริวัฒนพงศ์		18 เมษายน 2560

บันทึกการแก้ไข

ฉบับที่	วันที่มีผลบังคับใช้	สถานะเอกสาร
1	1 กุมภาพันธ์ 2555	บังคับใช้
2	18 เมษายน 2560	บังคับใช้

สำเนาฉบับที่ :

เอกสารฉบับ

ควบคุม

ไม่ควบคุม

โรงพยาบาลมวกเหล็ก :	หน้าที่ : 1/6
ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : P-ICC-001	ฉบับที่ : 2
เรื่อง : การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions	วันที่ : 18 เมษายน 2560
แผนก : คณะกรรมการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อในโรงพยาบาล	แผนกที่เกี่ยวข้อง : ทุกหน่วยงาน
ผู้จัดทำ : นางสมใจ ญวงศศรี	ผู้อนุมัติ : นางศิริดา ภูริวัฒนพงศ์

การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้บุคลากรทุกคนป้องกันตนเองตามหลัก Universal Precautions เมื่อเสี่ยงหรือต้องสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งของผู้ป่วย โดยใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม

2. ขอบข่าย

ใช้กับบุคลากรทุกคนที่ต้องปฏิบัติงานที่มีโอกาสสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งที่ออกมาจากตัวผู้ป่วย

3. คำนิยามศัพท์

Universal Precautions : เป็นการระมัดระวังการแพร่กระจายเชื้อโรคที่ใช้กับผู้ป่วยทุกคนโดยไม่คำนึงถึงการวินิจฉัยโรค และชนิดของชิ้นเนื้อทั้งผู้ป่วยที่ทราบและไม่ทราบว่าติดเชื้อหรือไม่ เป็นการป้องกันอันดับแรกเพื่อลดความเสี่ยง ต่อการแพร่เชื้อ โดยระมัดระวังเลือด สารคัดหลั่ง น้ำในร่างกาย

4. นโยบาย

บุคลากรทุกคนที่ต้องปฏิบัติงานที่เสี่ยงต่อการสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งของผู้ป่วย ต้องใช้อุปกรณ์ป้องกันตนเองอย่างเหมาะสม

5. ความรับผิดชอบ

บุคลากรทุกคนที่ต้องปฏิบัติงานที่เสี่ยงต่อการสัมผัสกับสิ่งคัดหลั่งของผู้ป่วย มีความตระหนักในการป้องกันตนเอง โดยใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม

ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : P-ICC-001	หน้า : 2/6
เรื่อง: การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions	

6. วิธีปฏิบัติ

การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions

หลักปฏิบัติของ Universal precautions ได้มีหลักสำคัญในการป้องกันไม่ให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อโรคจากการปฏิบัติงานดังนี้

1. การมีสุขอนามัยและสุขอนามัยที่ดี (Sanitation and Hygiene) คือการจัดสถานที่และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ให้มีสุขอนามัยที่ดีมีความสะอาด รวมทั้งการใช้ยาทำลายเชื้อ (Disinfectant) และวิธีการทำให้ปราศจากเชื้อที่เหมาะสม (Sterilization) ในการฆ่าเชื้อกับเครื่องมือเครื่องใช้ทางการแพทย์

2. เครื่องป้องกัน (Protection Barriers) คือการใช้เครื่องป้องกันที่เหมาะสม เช่น ถุงมือ เสื้อคลุม หมวก แว่นตา ฝาปิดปากและจมูก การใช้เครื่องป้องกันเหล่านี้จะทำให้ลดอาการเสี่ยง จากการที่ร่างกายและเยื่อ ぶต่าง ๆ ของบุคลากรทางการแพทย์ ไม่ไปสัมผัสกับเลือดหรือน้ำเหลืองต่าง ๆ โดยตรง

3. หลีกเลี่ยงการเกิดอุบัติเหตุ (Avoid Accidents) คือการวางแผนปฏิบัติต่าง ๆ ให้ชัดเจนและนำไป ปฏิบัติโดยเคร่งครัด เพื่อลดอุบัติเหตุขณะทำงานอุบัติเหตุมีโอกาสเกิดขึ้นได้บ่อย และมีโอกาสที่จะได้รับเชื้อเข้าสู่ ร่างกาย คือ

3.1 ผ่านทางผิวหนังหรือบาดแผล เช่น เข็มตำ ของมีคมบาด หรือร่างกายมีบาดแผลเป็นช่องเปิดให้ เชื้อเข้าอยู่แล้ว

- เมื่อได้รับอุบัติเหตุเข็มตำ ห้ามบีบเลือดออก(การบีบเค้นจะทำให้เนื้อเยื่อมีการบาดเจ็บมากขึ้นและเป็นการเพิ่มช่องทางเข้าสู่ร่างกายของเชื้อโรคได้) ให้รีบล้างออกด้วยน้ำสะอาดทันที หรือ เปิดน้ำจากก๊อกล้างบริเวณที่ถูกเข็มตำจนมั่นใจว่าสะอาดมากพอ แล้วเช็ดด้วย แอลกอฮอล์ 70 % หรือทาด้วยเบตาดีน

3.2 ผ่านทางเยื่อ (Mucous membranes) เช่น เข้าตา ปาก จมูก

- เมื่อได้รับอุบัติเหตุ เลือด หนอง ปัสสาวะ กระเด็นเข้าตา ปาก ล้างตา บ้วนปากด้วยน้ำ สะอาด หรือบ้วนปากด้วยน้ำเกลือ NSS ที่รพ.ใช้ในการล้างแผล

การปฏิบัติที่ปลอดภัยจากการใช้ของมีคม

1. ไม่ส่งของมีคมด้วยมือต่อมือ

- เข็มที่ใช้เจาะเลือดผู้ป่วยให้เก็บทิ้งคนเดียว
- การเย็บแผลให้ใช้ forceps หยั่งแผลเวลาเย็บ
- การปลดหลอดแก้วออกจากสายยาง ให้ใช้ forceps ปลด

ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : P-ICC-001	หน้า : 3/6
เรื่อง: การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions	

2. ไม่ควรสวมปลอกเข็มคืน แต่ถ้าจำเป็นต้องสวม ควรสวมปลอกเข็มโดยใช้มือเดียวซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

- วางปลอกเข็มไว้บนพื้นราบ
- ใช้มือที่ถนัดคร่อมอยู่บนกระบอกฉีดยา (syringe) พร้อมเข็มที่จะสวมปลอกค่อย ๆ สอด เข้าไปที่ปลอกเข็ม
- เมื่อสวมปลอกได้แล้ว จะปลดเข็มทิ้ง ให้ยกกระบอกฉีดยาร่วมเข็มที่สวมปลอกแล้วให้อยู่ ในระดับตา ใช้มืออีกข้างหนึ่งเข้าด้านข้างตรงรอยต่อ ระหว่างกระบอกฉีดยา กับกันเข็ม แล้วปลดเข็มออกนำเข็มทิ้งในกล่องเข็ม

การปฏิบัติตามหลัก universal Precautions

1. สวมเครื่องป้องกัน ตามความเหมาะสม

1.1 สวมถุงมือ เมื่อต้องสัมผัสเลือด และสารคัดหลั่งในร่างกาย หรือการทำหัตถการ และเปลี่ยนถุงมือ ระหว่างการดูแลผู้ป่วยแต่ละคน

1.2 ใช้ผ้าปิดปาก จมูก สวมแว่นตา หรือเครื่องกันหน้า เมื่อต้องการทำหัตถการที่อาจมีเลือดหรือสารคัดหลั่งในร่างกายของผู้ป่วยกระเด็นใส่

1.3 สวมเสื้อคลุม เมื่อทำหัตถการ ที่อาจทำให้เสื้อผ้าเปื้อนเลือด หรือสารคัดหลั่งในร่างกาย

2. ล้างมือทันทีที่ถอดถุงมือหรือมีการปนเปื้อนเลือด และสารคัดหลั่งในร่างกาย
3. ระมัดระวังการบาดเจ็บจากเข็มและของมีคมต่าง ๆ ห้ามสวมปลอกเข็มด้วยมือทั้ง 2 ข้าง พร้อมกับทั้งเข็มและของมีคมในภาชนะเฉพาะที่ซึ่งของมีคมไม่สามารถแทงทะลุ ผ่านและมีฝาปิดมิดชิด
4. บุคลากรเมื่อมือมีบาดแผล หรือรอยถลอกควรหลีกเลี่ยงการสัมผัสผู้ป่วยโดยตรงก่อนที่จะใช้เครื่องป้องกันทางการแพทย์ ต้องล้างมือให้สะอาดก่อนและหลังการใช้ทุกครั้งในการปฏิบัติงานทางการแพทย์ หรือในห้องปฏิบัติการ บุคลากรอาจจะสัมผัสกับเชื้อโรคหรือสารพิษทำให้เกิดอันตรายได้ ดังนั้นจึงต้องป้องกันการติดเชื้อหรือสารพิษ ด้วยเครื่องป้องกันร่างกายอย่างถูกต้อง เครื่องมือป้องกันร่างกายที่ใช้ทางการแพทย์มีดังนี้

1. ถุงมือ (glove)
2. ผ้าปิดปาก – จมูก (mask)
3. แว่นป้องกันตา (eyes ware)
4. เสื้อคลุม (gown)
5. รองเท้า (foot ware)
6. ผ่ากันเปื้อน (aporn)
7. หมวก (cap)

ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : P-ICC-001	หน้า : 4/6
เรื่อง: การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions	

หลักการใช้เครื่องป้องกันร่างกายมีดังนี้

- ใช้เมื่อจำเป็น ใช้เครื่องป้องกันร่างกายเฉพาะในกรณีที่มีข้อบ่งชี้เท่านั้น เมื่อหมดกิจกรรมแล้วให้ถอดออก
- เลือกเครื่องป้องกันให้เหมาะสมแก่งาน เลือกใช้เครื่องป้องกันแต่ละชนิด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ต้องการป้องกันใคร และอวัยวะส่วนใด เช่นการเจาะเลือด ควรสวมถุงมือสะอาด (examination glove)
- เลือกขนาดให้พอดี ต้องใช้เครื่องป้องกันร่างกายที่มีความเหมาะสม
- การหมุนเวียนและกำจัดอย่างเหมาะสม เมื่อใช้เครื่องป้องกันร่างกายแล้วต้องถอดและล้างทำความสะอาด ทำลายเชื้อหรือทำให้ปราศจากเชื้ออย่างถูกต้อง

1. การสวมถุงมือ ประโยชน์ของถุงมือที่ใช้ทางการแพทย์มี 2 ประการ คือ

- ป้องกันมือไม่ให้สัมผัสกับสิ่งสกปรก สารพิษหรือเชื้อโรค
- ป้องกันสิ่งที่จับต้องจากการเปื้อนสิ่งสกปรก หรือเชื้อโรคที่อยู่บนมือ

ประเภทของถุงมือมี 2 ชนิดคือ

1. ถุงมือปลอดเชื้อ (sterile glove) อาจจะเป็นถุงมือที่ใช้ครั้งเดียว (disposable) หรือถุงมือที่อบไอน้ำฆ่าเชื้อแล้ว มี 2 ขนาดคือ
 - ถุงมือปลอดเชื้อขนาดสั้นทั่วไป
 - ถุงมือปลอดเชื้อขนาดยาว ใช้สำหรับล้างรก หรือผ่าตัดอวัยวะที่อยู่ลึก

2. ถุงมือสะอาด (Non – sterile glove) เป็นถุงมือที่ไม่ได้ทำให้ปลอดเชื้อ

- ถุงมือที่สวมมือเพื่อให้ตรวจ (examination glove) ใช้สวมก่อนสัมผัสสิ่งของสกปรก มีพิษหรือมีเชื้อโรค
- ถุงมือยารหนัก (heavy - duty glove) เป็นถุงมืออย่างที่ใช้ในงานซักล้าง หรือหยิบจับของหนักๆ ที่สกปรก

ข้อบ่งชี้ในการใช้ถุงมือมีดังนี้

1. ถุงมือปลอดเชื้อ

- หยิบจับเครื่องมือที่ปลอดเชื้อ
- ทำหัตถการเช่น การเจาะ การผ่าตัด

2. ถุงมือสะอาด

- การหยิบจับสิ่งของสกปรก มีสารพิษ หรือมีเชื้อโรค
- การจับต้องผู้ป่วย หรืออวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของผู้ป่วยที่มีเชื้อโรค

ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : P-ICC-001	หน้า : 5/6
เรื่อง: การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions	

- การหยิบจับ ล้าง วัสดุที่มีเชื้อโรค (ใช้ถุงมืออย่างหนา)

ไม่สวมถุงมือในกิจกรรมต่อไปนี้

- การสัมผัสผู้ป่วยที่ไม่มีบาดแผล เช่นการจับชีพจร วัดความดันโลหิต
- การทำงานทางเอกสาร เช่นการเขียนรายงาน
- การจับหูฟังโทรศัพท์ การเปิด-ปิดประตู โดยการใช้มือปิดลูกบิด

2. การใช้ผ้าปิดปาก ปิดจมูก

ผ้าปิดปาก จมูกใช้ป้องกันการแพร่เชื้อจากจมูกและปาก จากผู้สวมใส่คนที่อยู่ใกล้เคียง

- การทำหัตถการเช่น ผ่าตัด ฟอกผิวหนังผู้ป่วยไฟไหม้ น้ำร้อนลวก การเจาะห้อง
- การดูแลผู้ป่วยหรือการปฏิบัติงานในห้องทดลอง ที่อาจจะมีเลือดสารคัดหลั่ง หรือละอองของสิ่งเหล่านี้ กระเด็นเข้าปากจมูก

3. การใส่แว่นตาป้องกัน

แว่นป้องกันตา หมายถึง แว่นที่ปกปิดเพื่อป้องกันสิ่งปนเปื้อนเชื้อโรค ที่เป็นน้ำหรือละอองกระเด็น หรือฟุ้งเข้าตา

ข้อบ่งชี้ในการใส่แว่นป้องกันตา

- หัตถการที่อาจจะมีเลือดกระเด็นเข้าตาเช่นการทำคลอด การผ่าตัด
- หัตถการที่คาดว่าจะมีสารคัดหลั่ง ฟุ้งเข้าตา เช่น การดูดเสมหะผู้ป่วย
- หัตถการที่อาจจะมีละอองฝอยเข้าตา เช่นการกรอฟัน การกรอหรือเลื่อยกระดูก การปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการ

แว่นป้องกันมี 3 ชนิด

- แว่นตาธรรมดาไม่มีแผ่นป้องกัน สารน้ำ หรือละอองจะเข้าตาได้จากด้านข้าง และล่างได้
- แว่นตาที่มีแผ่นกัน แผ่นด้านข้างและด้านล่างจะกระชับกับใบหน้า ป้องกันสารน้ำและละอองได้ดี
- แว่นตาสำหรับสวมใส่ว่ายน้ำจะกระชับแน่นกับใบหน้าข้อเสียใส่นานจะเจ็บและมองอะไรไม่ค่อยชัด

- หน้ากาก (face shield) เป็นแผงติดกับกรอบใช้สวมศีรษะใช้กับทันตกรรม แต่ป้องกันน้ำและละอองที่เข้าด้านข้างและล่างไม่ค่อยดี

4. การสวมเสื้อคลุม

เสื้อคลุมที่ใช้ในสถานพยาบาล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนเชื้อโรคบนเสื้อผ้าของบุคลากร ซึ่งจะทำให้บุคลากรที่สัมผัสเชือนั้นแล้วติดเชื้อ หรือเชือนี้ติดบนเสื้อผ้าบุคลากรแพร่ไปสู่ผู้ป่วย

ข้อบ่งชี้ของการสวมเสื้อคลุม

- เมื่อสัมผัสกับสิ่งที่มีเชื้อโรค
- เพื่อป้องกันเชื้อโรคแพร่สู่ผู้ป่วย

ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : P-ICC-001	หน้า : 6/6
เรื่อง: การปฏิบัติตามหลัก Universal precautions	

ข้อเสียของการสวมเสื้อคลุม

- ไม่สะดวก และเสียเวลา เพราะต้องมีสิ่งปฏิบัติเพิ่มขึ้น
- เสียค่าใช้จ่าย
- ทำให้รู้สึกปลอดภัยว่ามีเครื่องป้องกัน ทำให้ละเลยในNursing technique อื่น ๆ
- ถ้าใช้อย่างไม่ถูกต้อง เสื้อคลุมจะเป็นพาหะในการแพร่กระจายเชื้อ

ประโยชน์ของการสวมเสื้อคลุม ป้องกันการติดเชื้อ

- เมื่อจับต้องเด็กที่ติดเชื้อทางเดินหายใจ
- การอุ้มทารกที่ติดเชื้อ หรืออาจติดเชื้อ

หมายเหตุ : การป้องกันการติดเชื้อข้างต้น ต้องใช้เสื้อคลุม 1 ตัว ต่อการดูแลผู้ป่วย 1 คน

5. การสวมรองเท้า

ชนิดและประโยชน์ของการสวมรองเท้า

- รองเท้าแตะลดเสียงดัง ล้างทำความสะอาดก่อนสวม ช่วยลดความสกปรก และเชื้อโรคที่พื้นได้
- รองเท้ายางหุ้มข้อ (รองเท้าบูท) ใช้ป้องกันเท้าจากสารน้ำที่สกปรก

สถานที่ควรใช้รองเท้า

- ห้องผ่าตัด
- หน่วยอภิบาลที่ต้องการความสะอาด เช่นหอผู้ป่วยไฟไหม้ น้ำร้อนลวก ผู้ป่วยเปลี่ยนอวัยวะ
- ห้องคลอดใส่รองเท้ายางหุ้มข้อในการทำคลอด
- บริเวณพื้นเปียก สกปรก เช่น เรือนพักขยะ ใส่รองเท้ายางหุ้มข้อ

7. เครื่องชี้วัดคุณภาพ

- จำนวนบุคลากรที่ไม่ปฏิบัติตามหลัก U.P
- จำนวนบุคลากรที่เกิดอุบัติเหตุ จากการปฏิบัติงาน